

kar mu je bilo tudi po volji; nikogar namreč ni želel kaj prašati, ker bal se je žalostnega odgovora.

Pridši bližej grajšine, zasliši naenkrat jok in neki hripav glas. Stopi toraj na stran ter skrije se za bližnji gosti grm. Od tukaj vгляda neko grbasto starko rumenkastega lica; nekoliko kitic sivih las viselo ji je izpod razkuštrane nočne kapice, razdrapani obleka pokrivala ji je usahlo telo, z roko pa opirala se je na paličico. Gospod Ivan ni hotel verjeti svojim očem, mrzli znoj stopi mu na čelo in noge so se mu tresle ko takrat, ko je vstal z nevarne smrtni bolezni. Mislil je, da to mora ključarica gospodične Marjete biti, ter je poslušal napenjajoč vso pozornost.

„Lenoba nečimerna!“ — rjula je starka — „tál nisi oprala, moje kikle nisi ogladila, zdaj pa se še tukaj skrivaš, samo da moreš spati; on pa bo morebiti že danes prišel“. In pri teh besedah začne klepati s palico po mladi deklici.

„Za Božjo voljo!“ — tarnala je uboga deklica — „kaj nisem celo noč čula in delala? Kaj morem zato, da sem že proti jutru enmalo zadremala“.

„Da mi koj greš na delo, lenoba!“

Dekla skoči zdaj, gospodinja Marjeta pa še vedno ragljaje krunčala je za njo, opiraje se na svojo palico.

Ivan stal je dolgo za grmom, strmeč in prepaden. Ni vedel, kaj bi storil; čast, poštenje, sramota in neizrekljivo mrzenje borilo se je v njegovi duši. Bolje mu je bilo stoječemu pred Saragoso v vojniškem redu, pričakovaje vsaki čas, da ga bodo podzemeljski podsipi z vojsko in obupajočo obsedeno trdnjavo bruhnili v zrak. Poslednjič nadvlada mrzenje v njem.

Še enkrat pogleda žalostne razvaline nekdanjega srečnega kraja, milo se razjoka ter se vrne po stranski stezi — nikdo ga ni zapazil — do kočije. Zapové kočijažu obrniti, in hajdi: z Bogom Lipovo! na veke.

Zastonj je gledala omamljena Marjeta celi božji dan na cesto proti Vladimiru; zastonj je vsaki dan po zajtrku, južini in večerji prebirala milo pisemce; zastonj se je skrbno napravljal, zastonj marljivo gospodinila; zastonj vse pripravljala, da bi spodobno sprejela milega gosta. Ko že črna noč pokriva zemljo, — ko že vse molči v gradu, sedi še gospodična Marjeta otožna pri mizi, posluša šumljenje lip in čaka — Ivana.

Al Ivana — ni ga nikdar več!

Poleg ilirskega prevodil Jos. Levičnik.

Jugoslavenstvo slovo.

* *Gr. Krekove poezije.* V popisu slovenskega slova lanskega leta najdemo skoraj čisto na koncu omenjene te „Poezije“. Marsikaj lepega se je spisalo lani; poezije so sklenile staro leto in njegovo slovo. Zdi se mi, da so nam podale prijazno roko na razpotju v novo leto, rekoč: „Nate, mili Slovenci, darilce za novo leto; ljubite se med sabo; saj v bratovski ljubezni bo Vas mati Slava spoznala, da ste njeni verni sinovi.“ In Slovenija je veselo pozdravila mladega pesnika, strastno je srkala iz globokega vira njegovih nježnih čuti.

Ni moj namen tukaj spisovati kritike o Krekovih poezijah. Ko bi kritiko o pesmotvorih začel spisovati, bi se mogel držati zunanje oblike in razviti tudi duševne nagone; v obče bi mogel dokazati, da so poezije lepe v sliki, pravilne v obliki. Pa zakaj bi se ondi trudil, kjer je že vsak čitatelj prepričan njih lepote ali vrednosti! To bi bilo ravno toliko, kakor da bi Vam hotel dokazati, da Sava teče nazdol, ne pa v breg. Ako so že misli na svetu različne, kako ne bi bile čuti, kojim še včasih pravega pomena dati ne moremo! Dopadajenje na kakovi stvari ni obče. Marsikteremu se dopada lepi razgled s Triglava; pa marsikteri se posmehuje onim gospodom, ki nalašč najemljajo vodje na strme planine. Iz cele Evrope romajo

ljudje, ki imajo voljo in dnar, v švajcarske planine, samo da bi si pogledali njih lepoto in veličastnost, da bi tu na najvišjih evropskih planinah se tudi v naravnem svetišču najlažje povzdignili k najvikšemu — k Bogu. Pa tudi veste, da je slavni Juli Cesar večkrat prekoračil ravno te planine. Pa takrat še ljudje niso imeli čutila za naravne lepote. Spisoval je med temi planinami po poti slovniško razpravo: „de analogia!“ Vidi se toraj, da se ta reč temu dopada, onemu ne, — da se ista reč sada dopada, sada pa ne. Različnost veka, oseb, omike itd. je sila važna o tej reči. Opustivši toraj vse razgovore, ogovore in zgovore Krekovih poezij, bi rad le na kratko omenil njih duh, vrednost in jezik.

Gospod Gr. Krek je mlad mož, kar nam njegovi mladosti prirojena bojazljivost dostikrat zagotavlja v poezijah. Gotovo je, da še toraj ona razsnova njegovega duha mogoča ni, ktera kinči starejše može. Obsežek njegovih predmetov še ne more biti tako obilen. Vendar pesniška njegova žila terja predmet za poetično obdelovanje. Zato mu je treba bilo se polastiti najbližnjega in občnega predmeta — ljubezni. Dasiravno bi priznali, da še si ni obsvojil obširnosti (ekstensivnosti) predmetov, vendar tajiti ne moremo, da mu je dana velika zmožnost (intensivnost) čuti. Ta lastnost je posebuo darilo narave in znači sposobnost (individualnost) umetnika, posebno pesnika. Prvi moment (obširnost) pa je obče blago za vsakega, kdor koli si ga hoče in zamore obsvojiti. Toraj se nam ni bati, da si gosp. Krek ne bi raztegnil sadašnjega okroga svojih poetičnih predmetov. — Pa tudi ljubezen je pri njem razcepljena po predmetih, na ktere se naslanja. Njegove strune niso le „imé slavile ljubljene device“, ljubezen njegova je trojna. V marsikteri pesmici slavi njegovo hvaležno srce ranjko mater, ktere vrednost je zapopadel tako dobro, kakor Napoleon I., ki je rekel, „da je vse dolžan svoji materi“. Naš pesnik ji plačuje svoj dolg v milodišcih rožicah, ktere ji na grob sadi in z vročimi solzami zaliva. Največ mu pa velja domovina. V lepo pesem je njegovo pero sležilo vse tri predmete, v pesem: Trojna ljubezen. Komu se ne dopada njegova misel in čut, kdo mu bo zameril njegovo ljubezen, ako poje:

Kot ljubil mamó sem in ljubo blago,
Zdaj ljubim narod, domovino drago;
Kdo more to ljubezen mi še vzeti,
Kdo želje, ki jih zdaj gojim, podreti?

Poznamo veliko število liriških pesnikov. Pri večini nahajamo tudi po ljubezni osrečeno veselo srce. Pa neka pelinova grenkost in kačji strup se je vmuznil v nježne rožice, iz kterih so spleteni njegovi venci. Da nas razveseljuje s svojimi pesmami, je sam odrekel posvetnemu veselju.

Modrica pesniku je liro dala,
Veselja dom je drugim odkazala.

Naj že je grenak sad njegovih čuti, naj ga že svet toliko prevara, — prevaranje samo ga usreči. Bolniku je včasih strup k zdravju: le bolno srce oživlja še strupena prevara. Kako lepo in resnično poje Torkvat Tasso:

Così all' egro fanciul porgiamo asperso
Di soave licor gli orli del vaso;
Socchi amari ingannato intanto ei beve
E dall' inganno suo vita riceve.

Le en ugovor zoper vrednost omenjenih poezij naj na kratko odvrnem, namreč, „da niso druga kot posnemanje Fr. Prešerna.“ Kot lirična pesnika si morata biti enaka — v čutih. Brez čuti lirike ni. Ravno tako bi lahko rekel, da je naš pesnik nasledovavec Lenau-ov! Kar se oblike tiče, mu še želimo novega uspeha, zagotavlja ga, da nam je zmirom bolj všeč, ako rajši nasleduje domače pesnike, kakor ptuje. Le po tem načinu imamo pričakovati naraven razvitek narodnega slova; le tadaj se bo domače drevce presajeno v domači zemlji tudi globoko ukoreninilo. Da je g. Krek po izgledu Prešernovem svoje sonete vijal, ne bo-

demo tajili. Ako se je pa „mladi“ pesnik po tem izgledu izkazal pravega pesnika, kaže to le, da se je zmožnega čutil, nasledovati veliki uzor.

Prebiraje gladke vrste Krekovih poezij čitatelj nikjer ne najde okornih oblik, zavitih stavkov, lokalizmov itd. Vidimo, da ima mladi pesnik slovenski jezik popolnoma v svoji oblasti.

Ako smem odkritosrčno povedati svojo misel in željo, bi svetoval nadepolnemu pesniku, da si izbere več predmete za svoje gladko pero, da seže v jugoslavensko dogodivščino in crpi tudi iz nepresahljivega vira narodnega duha in nam složi kakošno dramo ali epopejo itd. Čuti se ne smejo razkršiti po predmetih vsakdanjih. Povzdigniti se morajo po vodilu uma do največjih umotvorov, kateri umetniku zagotavljajo neumrlost.

* *Glasnik Slovenski*. Prvi list tega časnika se je svojim čitateljem tako lepo prikupil, da bomo drugo pot kaj več omenili o njem, pa tudi o „Cvetji iz domačih in ptujih logov“.

* *Glasonoš* mesečni dokladi pod naslovom „Slovo i Slika“ gré naša srčna hvala še posebno za to, da se prijazni vzajemnosti o književnosti pot odpira, katero smo dosihmal milo pogrešali. Tudi drugo pot več o tem.

Dopisi.

Iz Prage 17. pros. L. M. G. — Mislim, da bo vseč našim bravcom tudi iz Prage včasih kaj novega zvediti, posebno pa tistim, ki vedó, kako se ujemajo želje in potrebe českega in našega slovenskega naroda. Res je, da so Čehi nekoliko več enakopravnosti dosegli, kakor mi Slovenci; ampak res je tudi to, da to, kar so dosegli, so dosegli edino le po krepkosti svojega narodnega duha, neutrudljivem prizadevanju njihovih velikanov in goreči rodoljubnosti celega naroda. Koliko so pa Čehi dozdej dosegli, in kaj oni pravo za pravo zahtevajo, to bom obširneje razložil v prihodnjih dopisih; *) za sedaj bodi samo to rečeno, da se človeku, ki tukajšnih okolinost ne pozná, stanje českega naroda dosti lepši kaže, kakor je v resnici. Tako so, da le eno stvar omenim, česke gimnazije razdeljene, na papirji, po načelu enakopravnosti v 10 čisto českých, 7 paritetičnih in 6 čisto nemških. To bi bila lepa reč, ako bi se čisto česke gimnazije za to tako imenovali, ker bi se v njih vse reči po česko učile, kakor se v čisto nemških vse po nemško uči. Al to ni tako! Čisto česke se zato imenujejo, ker se ne uči čisto vse, ampak le večidel po česko. Ravno tako so tudi paritetične = enakopravne gimnazije tiste, v katerih česki in nemški jezik nimata enakih pravic, ampak se le kerščanski nauk in k večjemu še zgodovina po česko uči. — Unidan smo brali v českých novinah nekako pismo, ki ga je pisalo tukajšno namestniško predsedništvo do vseh okrajnih predstojnikov, in v katerem se bere, da naj predstojniki ljudstvo opominjajo, da bi nikar ne zaupalo vsacemu, ki bi ga nagovarjal, da bi se na Rusovsko izselilo. To pa zato, ker je nek med njimi veliko taci, ki ljudstvo na svojo korist sleparijo. Po tem se naročuje predstojnikom, da naj ljudi, ki so primorani na to, da se izselijo, podučé, da naj bi ne verjeli praznim obetanjem, ampak **da naj zahtevajo pisane dogovore z rusovskimi posestniki**, ki želijo dobiti izseljencev iz česke dežele, in da vrh tega naj še zahtevajo, da bo rusovska vlada porok zato, da se bojo dogovori tudi izpolnili. Ne dá se tajiti, da je tukajšno namestništvo v tej stvari po pameti ravnalo, ker komaj so rusovski kmetje nekoliko svojih starih pravic nazaj dobili in plemstvo več nima polne oblasti do njih, že pošiljajo, kakor se sliši, rusovski plemiči svoje ljudi v druge dežele, posebno v Avstrijo in Prusijo, ki ljudstvo nagovarjajo, da naj se preseli na Rusovsko, ter jim obetajo zlate hribe — toda

brez gotovosti. Ker bi pa utegnili taki ljudje tudi v naše slovenske kraje zahajati, kjer je tudi žalibog veliko siromakov, ki na svoji zemlji ne morejo živeti, mislim, da ne bo napak, če „Novice“ našemu narodu tudi to stvar razjasnijo in ga opominjajo, da se ne dá več tako preslepariti, kakor se je dalo pred nekoliko leti tistih 4—5000 ljudi iz Notranjskega in Primorja, ki so šli v južno Ameriko, ker bati se je, da tisti ljudje, ki bi se dali v roke rusovskim plemičem na prazno besedo, bi padli v ravno tako težavno sužnost, v kakršni so bili dozdej ruski kmetje. Vse drugače bi bilo pa s tem, kar se je pred nekoliko časa bralo v českých novinah, da namreč rusovska vlada sama želi, da bi se česki siromaki preseljevali v rodovitne kraje južne Rusije: v Krimejo, Jekaterinoslav, Kerson. To so tiste dežele, ki iz njih mi in sploh zapadne dežele dobivajo več del žita, in kjer so tisti nemški naseljenci, ki so se pred 80 leti tam naselili, z žitno kupčijo obogateli. Jez mislim, da bi Čehi bolj po pameti delali, ako bi se preseljevali v južno Rusijo, namesto da hodijo v Ameriko; celó pa, ko se ne vé, kdaj bodo nehale amerikanske prekucije. Ruska vlada českim preseljencem nek stavlja lepe pogodbe. Dala bi jim namreč na možko glavo 8 desetín = 13 orolov rodovitne zemlje — živine, orodja, semena — do 60 gold. na družino in še posodila bi jim, ako bi bilo treba — 8 let bi ne plačevali davkov — 6 let bi ne dobivali vojakov v hiše — k vojaščini bi bil zavezan še le drugi zarod — soseske bi se vladale po svojih starih navadah — stran vere bi imeli popolnoma enakopravnost. Jez nisem sicer zato, da se ljudje selijo iz zemlje svojih očetov; al kjer so okolinosti take, da človeku kri od srca kaplja, ko pogleda na strašno revščino velikega dela svojega naroda, mislim, da, če se preselijo, se ne preseljujejo v Ameriko, Afriko, ampak se preselijo v kraje, kjer jim je saj mogoče živeti. In pod temi pogodbami bi jez svetoval vsakemu siromaku, naj gré raje v južno Rusijo, kjer je še toliko rodovitne zemlje neobdelane, in kjer se mu ni treba bati, da se mu bo slabo godilo.

Iz Pulja v Istri 17. jan. 88 Proti novemu letu je bil cesarski ukaz razglašen, da jezik naše morske armade ima vprihode biti slovanski (ilirski), to je, vsak oficir in vsak uradnik ga mora znati ali se ga brž naučiti, ker brez njega se ne bo služba dobila, pa tudi ne viša stopnja v službi dosegla. Naravni nasledek tega ukaza pa je, da sedaj vsi gospodje, ki ilirski ne znajo, bojo resno in brez obotave se začeli ga učiti in da se bo marsiktera hrvaška slovnica spečala. Potrebo te premembe v jeziku je dokazal nadvojvoda Maks, zakaj večina mornarjev in to najboljših, so Slovani (Dalmatinci in Istrijani), ki bivši ribči ali pastirji ne razumejo ne nemški ne talijanski, pa so vendar v službi mornarski morali plesati kakor jim je nemška ali talijanska beseda godla, ktere niso razumeli. Akoravno že pamet sama po sebi terja, da naj se mala pešica ravná po veliki množini (ne pa narobe), tedaj da naj oficirji in vradniki znajo jezik velike večine mornarjev, ima ta prememba še dosti več kot le jezičen pomén — prevažna je v političnem oziru, ker tako bo iz naše morske armade, ki je bila pred 14 leti čisto laška, sedaj prava avstrijska, pa tudi ne bo se zgodilo več, kakor se je nek godilo nekdej, da, ko ni bilo sile na morji, je bila komanda nemška ali laška; ko pa je prihrula sila, je kraljevala na ladii le slovanska beseda.

Iz Poreča v Istri 15. prosenca. ** Naj Vam nekaj povem za predpustnico, kar bi predpustnica bila, če bi se tudi ne bila zgodila o predpustu. *) Naši štirji deželni odborniki, preselivši se po dotični postavi v mesto, so,

*) Zabavne družbe imajo včasih tudi zvonaj predpusta svoje čudne muhe. Zlo enaka ali še bolj nepristojna se je pod prejšnim vodstvom strelišne družbe zgodila tukaj v Ljubljani našemu gospodu županu!! Ali je po tem takem čuda, ker so se mu težave delale o sprejemu za družbenika, da pozneje tudi ni hotel vodja biti in se odpovedal ponujani časti? Vred.

*) Nam bo jako drago.

Vred.